

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: МОРФОЛОГІЧНІ КАТЕГОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Другий магістерський рівень

I. Нормативна навчальна дисципліна

ВИКЛАДАЧ: Видайчук Тетяна Леонідівна, кандидат філологічних наук, доцент.

E-mail: t.vydaichuk@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Заняття в аудиторії: 42 год. (16 год. лекційних і 26 год. семінарських занять)

Самостійна робота слухачів курсу: 78 год.

Форма підсумкового оцінювання: екзамен.

АНОТАЦІЯ

Курс спрямований на ґрунтовне вивчення особливостей організації граматичної системи сучасної української мови, типів, сутності й структури морфологічних категорій з позицій функційно-категорійного підходу, студіювання основних функцій морфологічних одиниць і категорій та усвідомлення їхньої ролі на синтаксичному рівні мовної системи шляхом поглибленого розгляду проблемних теоретичних питань з урахуванням традиційного та сучасних підходів до аналізу мовних явищ.

МЕТА І ЗАВДАННЯ

У процесі опанування курсу магістранти набувають уміння аналізувати розбіжності в поглядах різних дослідників на характер і взаємодію морфологічних категорій та на визначення категорійного статусу морфологічних одиниць; а також критично оцінювати можливості застосування теоретичних моделей, випрацьованих на іншомовному матеріалі, для опису граматичного ладу української мови. Окремим завданням курсу є встановлення корелятивних відношень між морфологічними категоріями української мови, а також точок дотику морфологічного мовного рівня з іншими, зокрема із синтаксичним, словотвірним та лексичним.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
ПРН-7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями й школи в лінгвістиці.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-8. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти лінгвістичної науки.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-10. Здійснювати науковий аналіз мовного й мовленнєвого матеріалу, інтерпретувати та	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний

структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на підставі самостійно опрацьованих даних.	заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-11. Дотримуватися правил академічної доброчесності.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-12. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних лінгвістичних питань, власний погляд на них та обґрунтовувати його як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-14. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного матеріалу.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-15. Використовувати спеціалізовані концептуальні лінгвістичні знання для розв'язання складних завдань і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-17. Презентувати результати свого дослідження науковій спільноті в наукових публікаціях чи виступах на конференціях, круглих столах, семінарах тощо.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.
ПРН-18. Застосовувати отримані знання, розширювати та поглиблювати їх у науковій та дослідницькій роботі.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-13. Індивідуальні проекти та завдання пошукового характеру.	Поточний контроль. Контрольна робота. Індивідуальний проект. Індивідуальне завдання пошукового характеру.

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Дисципліна «Морфологічні категорії» ознайомлює з основними аспектами дослідження морфології в різні періоди розвитку академічної лінгвоукраїністики, з впливом позамовних, передусім навчально-освітніх та ідеологічних, чинників на подання морфології в і курсах української мови до середини ХХ ст. Особливу увагу в курсі зосереджено на функційному (семантико-граматичному) підході, випрацьованому І.Р. Вихованцем та його послідовниками, до класифікації слів на частини мови, кваліфікації морфологічних одиниць (мінімальної морфологічної одиниці та морфологічної одиниці-конструкції), статусу морфологічних категорій, що зумовлено домінуванням цього підходу в розвитку української граматичної думки з 80-х років ХХ ст. дотепер.

Робота з курсом допоможе студентам: 1) упорядковувати отримані з різних джерел відомості про те саме граматичне явище; 2) дискутувати з приводу різних інтерпретацій того самого граматичного явища; 3) формулювати власний погляд на проблеми, пов'язані з потрактуванням морфологічних категорій; 4) узагальнювати зміст опрацьованих джерел з актуальних питань функційної граматики; 5) порівнювати різні класифікації частин мови, зіставляти різні підходи до кваліфікації тієї самої морфологічної категорії; 6) зіставляти різні теоретичні концепції морфологічних категорій; 7) оцінювати наукову новизну, теоретичне й практичне значення наукових публікацій з проблем функційно-категорійної граматики; 8) передбачати труднощі опанування граматики української мови іноземцями, розробляючи уроки з української мови як іноземної; 9) адекватно перекладати з мови/мовою, якій притаманна не тотожна українській система морфологічних категорій; 10) порівнювати систему морфологічних категорій української мови з морфологічними категоріями інших мов.

Тематичний план

№ з/п	Теми лекцій	Кількість годин
Лекція 1.	Вступ. Критерії виокремлення й класифікації частин мови. Найвідоміші гомогенні та гетерогенні класифікації.	2 год.
Лекція 2.	Категорійні класи слів дискусійного граматичного статусу.	2 год.
Лекція 3.	Підходи до класифікації граматичних категорій	2 год.
Лекція 4.	Морфологічні категорії іменника. Категорія відмінка	2 год.
Лекція 5.	Огляд інших морфологічних категорій іменника. Граматична сутність категорії особи	2 год.
Лекція 6.	Категорія виду дієслова як морфологічне ядро аспектуальності	2 год.
Лекція 7.	Категорія валентності. Її взаємодія з іншими дієслівними й іменниковими морфологічними категоріями	2 год.
Лекція 8.	Синтаксичне спрямування морфологічних категорій	2 год.

№ з/п	Теми семінарських занять	Кількість годин
Семінарське 1-2.	<p style="text-align: center;">Історія становлення й розвитку граматичної думки в Україні</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Граматики української мови як джерело вивчення граматичного ладу мови й основних його понять та одиниць. 2. Засади функційно-категорійної граматики української мови. 3. Значення граматики для компаративних досліджень. <p><i>Завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підготувати індивідуальну презентацію однієї з грамастик української мови План презентації: <ol style="list-style-type: none"> 1) Відомості про автора. Історія створення та видання (стисло). Призначення. 2) Характеристика розділу, присвяченого частинам мови: кількісний та якісний склад частин мови, критерії класифікації; висвітлені іменникові та дієслівні категорії. 3) Висновок: порівняння викладеної концепції частин мови з традиційною. <p>Граматики для опрацювання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Граматика слов'янська Івана Ужєвича. – К. : Наук. думка, 1970. – Режим доступу: http://litopys.org.ua/uzhgram/uz.htm 2. Граматика церковно-словенського язика /написана через І. Мельницького. – Львовь : Ставропігійського Інститута, 1900. 3. Коцак А. Рукопис Маріяповчанського варіанта граматики Арсенія Коцака (1772-1778) / Арсеній Коцак // Науковий збірник Музею української культури у Свиднику. – Т. 15, ч. 2. – Пряшів. 1990. – С. 73-213. 4. Курило О. Початкова граматика української мови / Олена Курило. – К. : Криниця, 1918. 5. Левицький М.П. Українська граматика для самонавчання / Модест Левицький. – Катеринослав; Ляйпціг : Українське видавництво в Катеринославі за допомогою українського громадського комітету в ЧСР, 1923. 6. Лучкай М. Граматика слов'яно-руська /Михайло Лучкай; упоряд., передм., прим. та словник діал. слів П. М. Лизанця; пер. з лат. П.М. Лизанця та Ю.М. Сака ; Академія наук Української РСР, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. – К. : Наукова думка, 1989. 7. Моґільнїцки Іоань. Граматика ѡзыка Славено-руско҃го / І. Моґильницький // Фільольогїчні праці Івана Моґильницького. Українсько-руський архив. Львів, 1910. – Т.5. – С.71-225. 8. Нечуй-Левицький І. Граматика українського язика: для двох нижчих класів гімназій та для двохкласних і трьохкласних народних шкіл / Іван Нечуй-Левицький. – К. : Друкарня Другої Артїлі, 1913. 9. Огієнко І. Українська граматика: підручник для першого року навчання в народніх школах та для підготовчого класу шкіл середніх / Іван Огієнко. – Київ : Видавництво книгарні Є. Череповського, 1918. 10. Огоновський О. Граматика руского язика для шкіл середніх / О. Огоновський. Львів, 1889. – 288 с. 11. Огоновський І. Методична граматика /І. Огоновський, В. Коцовський. [б. м.] : [Ц.К. Видавництво шкільних книжок], 1894. 12. Осадца М. Граматика руского ѡзыка / М. Осадца. Львовь : Вь печатии Інстутута Ставропігійського, 1862. – 256 с. 13. Павловский А.П. Грамматика малороссійскаго нарѣчія / А.П. Павловский. – Санктпетербургь, 1818. – Режим доступу: http://litopys.org.ua/rizne/slovpav10.htm 	4 год.

	<p>14. Попович Омелян. Руська граматики для шкіл народних: уложив Омелян Попович. – Відень : Видавництво шкільних книжок, 1916.</p> <p>15. Сімович В. Граматики української мови: для самонавчання та в допомогу шкільній науці / Василь Сімович. – [2-ге вид. з одмін. й додатк.] – Київ; Ляйпціг : Українська накладня, 1919. – 576 с.</p> <p>16. Смотрицький. Граматики слов'янська (1619) / Мелетій Смотрицький. [підготовка факсимільного видання В.В. Німчука.] — К. : Наук. думка (Пам'ятки укр. мови), 1979.</p> <p>17. Смаль-Стоцький С. Граматики руської мови / С. Смаль-Стоцький, Т. Гартнер. – [3-те вид., перероб.] – Відень, 1914. – 202 с.</p> <p>18. Тимченко Є. Українська граматики / Євген Тимченко. – К., 1907.</p> <p>19. Gramatyka języka Małoruskiego w Galicji / Ułożona przez J. Wagilewicza. Lwów, 1845. – 183 s.</p>	
Семінарське 3.	<p>Кваліфікації й класифікаційні пошуки в галузі частин мови</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття частини мови. Підходи до визначення складу й класифікації частин мови: гомогенні та гетерогенні. 2. Характеристика найвідоміших концепцій частин мови (Шарля Баллі, Віктора Виноградова, Іллі Кучеренка, Єжи Куриловича, Ореста Суника, Івана Вихованця та ін.). Їхнє застосування на українському мовному матеріалі. 3. Граматичний статус інфінітива. 4. Одиниці дискусійного граматичного статусу: числівник, дієприкметник, дієприслівник, категорія стану, займенникові слова, модальні слова, вигук. 5. Службові слова-морфеми. 	2 год.
Семінарське 4.	<p>Граматичні категорії іменника. Концепції категорії відмінка</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підходи до вивчення категорії відмінка: <ul style="list-style-type: none"> - морфологічні концепції (Р. Якобсон); - семантичні концепції (Ч. Філлмор); - синтаксичні концепції (Є. Курилович). 2. Концепція відмінка І. Вихованця. Функції відмінків: категорійні й позакатегорійні. 3. Концепція відмінка Анни Вежбицької. 4. Концепція відмінка Наталії Шведової. 5. Відмінкова система української мови в дослідженнях Марії Плющ. 6. Транспозиційна природа родового відмінка. 7. Відмінок у теорії комунікативної граматики. 8. Труднощі, що можуть виникнути в іноземців (носіїв як слов'янських мов, так і не слов'янських) під час засвоєння українських відмінків. Шляхи подолання цих труднощів. 	2 год.
Семінарське 5.	<p>Граматичні категорії іменника: категорія роду, категорія числа, категорія особи.</p> <p>Питання про лінгвістичний статус категорії істот/ неістот</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співвідношення семантико-граматичного й формально-граматичного змісту в категорії роду. 2. Іменники спільного роду та явища хитання в роді. 3. Сучасні тенденції в родовій категоризації іменника. 	2 год.

	<p>4. Словозмінні й класифікаційні елементи в категорії числа.</p> <p>5. Залишки двоїни в сучасній українській літературній мові та діалектах.</p> <p>6. Реалізація категорій роду й числа у сферах прикметника й дієслова.</p> <p>7. Граматична сутність категорії особи. Іменник і категорія особи.</p> <p>8. Специфіка дієслівної категорії особи. Дієслова неповної особової парадигми.</p> <p>9. Дискусійність виокремлення категорії істот/ неістот.</p> <p>10. Кореляція категорії роду та категорії істот/ неістот; категорії особи та категорії істот/ неістот</p>	
Семінарське 6.	<p>Граматичні категорії дієслова: спосіб, час, вид План</p> <p>1. Власне-дієслівні й невластне-дієслівні граматичні категорії: критерії диференціації.</p> <p>2. Категорія способу дієслова як морфологічне ядро модальності. Питання про кількість її грамем. Дискусійний статус грамеми дійсного способу.</p> <p>3. Поняття про темпоральність. Категорія часу дієслова як морфологічне ядро темпоральності.</p> <p>4. Транспозиційний потенціал часових грамем.</p> <p>5. Підходи до кваліфікації семантичного підґрунтя категорії виду.</p> <p>6. Поняття про аспектуальність. Взаємодія категорії виду й категорії родів дієслівної дії.</p> <p>7. Взаємозв'язок категорії виду й категорії часу. Особливості функціонування видів у різних часових контекстах.</p>	2 год.
Семінарське 7.	<p>Граматичні категорії дієслова: спосіб, час, вид <i>Захист індивідуальних проєктів</i> Виступ з презентаціями та подання оформлених за вимогами робіт на перевірку</p>	2 год.
Семінарське 8.	<p>Міжривневі категорії дієслова: валентність, перехідність/ неперехідність, стан План</p> <p>1. Лінгвістичний статус категорії валентності.</p> <p>2. Проблема кваліфікації категорії перехідності/ неперехідності.</p> <p>3. Категорія стану: проблеми потрактування.</p> <p>4. Взаємодія категорії стану та категорії перехідності/ неперехідності.</p> <p>5. Взаємодія категорії стану та категорії часу.</p>	2 год.
Семінарське 9.	Контрольна робота	2 год.
Семінарське 10.	<p>Синтаксичне спрямування морфологічних категорій План</p> <p>1. Валентність дієслівних предикатів.</p> <p>2. Активні та пасивні конструкції і валентність дієслова.</p>	2 год.

	<p>3. Обговорення ідей, висловлених у наукових працях: Каленич В.М. Двоскладні речення з одновалентними дієслівними предикатами в українській мові: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / В.М. Каленич ; НАН України. Ін-т укр. мови. — К., 2007. — 19 с. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe Гмиря Л.В. Семантико-синтаксична структура речень з двовалентними дієслівними предикатами: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Л.В. Гмиря ; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2008. — 20 с. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe Грипас О.Ю. Вербалізація пропозиційних тривалентних предикатів в українській мові: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / О.Ю. Грипас ; Ін-т укр. мови НАН України. — К., 2007. — 20 с. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe Куц О.В. Семантико-синтаксична структура речень з чотиривалентними предикатами: Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / О.В. Куц ; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. — К., 2003. — 20 с. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe Митрофанова О.Г. Семантико-синтаксична структура речень із дієслівними предикатами руху і переміщення: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / О.Г. Митрофанова ; Запоріж. нац. ун-т. — Запоріжжя, 2007. — 20 с. — Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR</p>	
Семінарське 11.	<p>Морфологічні категорії української мови в проекції на інші мовні системи <i>Захист індивідуальних проєктів</i> Виступ з презентаціями та подання оформлених за вимогами робіт на перевірку</p>	2 год.
Семінарське 12-13.	<p>Морфологічні категорії української мови у зіставленні з морфологічними категоріями інших мов <i>Завдання пошукового характеру</i> Виступ з презентаціями та подання оформлених за вимогами робіт на перевірку</p>	4 год.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль знань відбувається під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня засвоєння студентами певних розділів (тем) навчальної програми, а також виконання ними конкретних завдань. Формами поточного контролю з дисципліни «Морфологічні категорії української мови» є опитування, обговорення опрацьованих наукових джерел, презентації, проблемні бесіди щодо дискусійних питань граматики, контрольна робота, захист індивідуальних проєктів, захист індивідуального завдання пошукового характеру. Поточний контроль передбачає оцінювання кожного виду робіт, зазначених в «Умовах визначення навчального рейтингу», та відбувається відповідно до чітко визначених критеріїв (див. наступний розділ).

Підсумковий контроль з дисципліни передбачає оцінювання рівня засвоєння студентами програмного матеріалу протягом семестру. Формою підсумкового контролю з дисципліни «Морфологічні категорії української мови» є екзамен.

ЗАВДАННЯ ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ

Тема: Граматичні категорії дієслова: спосіб, час, вид

Проаналізуйте «аспектуальне тло» будь-якого оригінального (не перекладеного) художнього твору (50-100 сторінок).

Вимоги до оформлення: Times New Roman 14 кегль, відступ 1,5.

Роздруковану копію здають на занятті, електронну надсилають електронною поштою на адресу викладача.

Вимоги до структури:

1) визначте, які часткові значення доконаного виду представлені в творі (конкретно-фактичне, наочно-взірцеве, потенційне, сумарне); які з них переважають; які лексичні чи синтаксичні засоби «працюють» на реалізацію кожного з цих значень;

2) які часткові значення недоконаного виду представлені в творі (конкретно-процесуальне, постійно-неперервне, наочно-взірцеве, необмежено-кратне, обмежено-кратне, потенційне, узагальнено-фактичне); які з них переважають; які лексичні чи синтаксичні засоби «працюють» на реалізацію кожного з цих значень;

3) з'ясуйте, чи представлені в тексті часові контексти, де можлива конкуренція часткових видових значень;

4) зробіть висновок, чи принциповим є в аналізованому творі використання вжитого автором виду в тих випадках, де можлива їхня конкуренція.

Література:

1. Вихованець І. Теоретична морфологія української мови : [Академ. граматики української мови / За ред. І. Вихованця] / Іван Вихованець, Катерина Городенська. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400 с. (відповідні розділи).

2. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови : Морфологія : [монографія] / А.П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 1996. – 365 с. (відповідні розділи).

3. Калько М. І. Аспектуальні класи українського дієслова на тлі класів З. Вендлера // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 17–27.

4. Костусяк Н. Категорія синтаксичної модальності та її графемна реалізація // Лінгвістичні студії. – 2013. – Вип. 26. – С. 99-103.

5. Горголюк Н.Г. Антропоцентричний рельєф сучасного українського синтаксису // Мова і культура. – 2017. – Вип. 19, т. IV (184). – С. 275-283.

6. Сидоренко Т.М. Взаємодія граматичної категорії виду і лексико-граматичної категорії способів (родів) дієслівної дії // Культура народів Причорномор'я. — 2002. — № 32. — С. 225-229.

Тема: Морфологічні категорії української мови в проекції на інші мовні системи

Розробіть фрагмент уроку для носіїв англійської мови, присвячений формуванню уявлення про певну граматичну категорію української мови та навичок її практичного використання в мовленнєвій діяльності. Розіграйте його в групі.

Література:

Альохіна С.В. Українська мова для іноземних студентів : початково-предметні курси (Математика. Креслення. Хімія. Фізика. Біологія.) : навчальний посібник. – К.: АртЕК, 1998. – 152 с.

Вінницька В. Українська мова як іноземна: (початковий курс). – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2002. – 379 с.

Завдання для практичних занять з навчальної дисципліни "Українська мова (за професійним спрямуванням)" : для іноземних студентів усіх напрямів підготовки всіх форм навчання. – Харків: Вид-во ХНЕУ, 2012. – 87 с.

Палінська О. Крок-2 (рівень В1). Українська мова як іноземна : книга для студента /

Олеся Палінська. – Львів : Дон Боско, 2014. – 160 с.

Бакум З.П. Українська мова як іноземна: лінгводидактичні проблеми // Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. – 2010. – Вип. 5. – С. 226 – 232.

Великодська О.О. Переклад англійських присудків в аспектуальній формі українською мовою //

Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – Вип. 24. – 2013.

Дерба С.М. Вивчення іноземними студентами українського дієслівного керування // Мовні і концептуальні картини світу.– 2011.– Вип. 36. – С. 255–260.

Кочан І. Нові освітні технології в практиці викладання української мови як іноземної // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2008. – Вип. 3. – С. 14–20.

Лопатка О.І. Значення і синтаксичні функції кличного відмінка іменника при вивченні української мови як іноземної // Новітня філологія. – № 13 (33). – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – С. 68-72.

ЗАВДАННЯ ПОШУКОВОГО ХАРАКТЕРУ

Зробіть порівняльний аналіз будь-якої морфологічної (граматичної) категорії української мови та цієї ж категорії в іншій мові. Орієнтовні аспекти зіставлення:

- семантичне підґрунтя виокремлення в обох мовах; кількість граем
- формальні засоби вираження граем
- сфери поширення категорії (яким частинам мови притаманна)
- функції граем (спільні та специфічні для кожної з мов)
- синтаксичне спрямування категорії (як впливає на структуру речення)

Структура роботи:

- Вступ (обґрунтування вибору категорії та мови для зіставлення, актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методи)
- Опис результатів дослідження
- Висновки (узагальнення результатів дослідження, перспективи дослідження)
- Список використаних джерел
- Додатки (за потреби)

Технічні вимоги: Times New Roman 14 кегль, відступ 1,5, **без інтервалів між абзацами.**

Роздруковану копію здають на занятті, електронну надсилають електронною поштою на адресу викладачеві.

Обсяг: 8-10 сторінок (без додатків).

Підготуйте виступ з презентацією результатів дослідження (15 хвилин).

Література:

Грамматика чеської мови / Й.Ф. Андерш та ін. – К.: Наук. думка, 1992. – 374 с.

Ісакова Ю.П. Категорії аспектуальності та темпоральності в системі італійського й українського дієслова: зіставний аспект: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.17 / Ю.П. Ісакова ; Київ. нац. лінгвіст. ун-т. – К., 2008. – 20 с.

Кононенко В.І. Контрастивна грамматика української та польської мов : навчальний посібник /

В.І. Кононенко, І.В. Кононенко. – К.: Вища школа, 2006. – 389 с.

Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. Навч. посіб. / І.В. Корунець. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 464 с.

Щербій Н.О. Категорія зворотності дієслів у польській мові : автореф. дис канд. філол. наук : 10.02.03 / Н. О. Щербій; НАН України, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. - Київ, 2015. - 20 с.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Види робіт	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Семінарське заняття	8	4	32
Індивідуальний проєкт	2	6	12
Завдання пошукового характеру	1	6	6
Контрольна робота	1	10	10
Екзамен	1	40	40
Разом			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Види робіт	Кількість балів за один вид робіт	Критерії оцінювання
Робота на семінарському занятті	4	Магістрант цілком опанував теоретичний матеріал, його відповідь виважена й науково обґрунтована, він демонструє особистий внесок у розв'язання поставленої проблеми, враховує наявні у лінгвістиці погляди й підходи, можливі альтернативи розв'язання. Законспектував 100% рекомендованих до кожного семінару наукових праць, бездоганно висвітлює їхню проблематику, аргументує власну оцінку висвітлених в них результатів, теоретичне значення, наукову новизну цих праць та внесок їхніх авторів у теорію категорійної граматики. Магістрант здатний кваліфіковано обстоювати власні погляди, підтверджуючи їх дібраними або змодельованими прикладами.
	2-3	Магістрант добре володіє навчальним матеріалом, спроможний із незначною сторонньою допомогою аналізувати, узагальнювати, перекоструювати його. Законспектував 80% рекомендованих до кожного семінару наукових праць, характеризує порушені в них проблеми та робить зіставний аналіз розв'язків цих проблем із здобутками традиційної граматики. Визначення мовних явищ і понять бездоганні.

		Фактичних помилок у відповіді немає.
	1	Магістрант досить послідовно й логічно відтворює матеріал лекції. У разі самостійного вивчення теми – може переказати понад половину матеріалу, спираючись на власний конспект, проте не може обґрунтувати висловлені думки, неточно дає визначення деяких морфологічних категорій і неточно характеризує їхню структуру; відповідає на більшість запитань, що конкретизують відповідь; може навести окремі завчені приклади; застосовує набуті знання лише в стандартних ситуаціях. Законспектував понад 30% рекомендованих до кожного семінару наукових праць, може окреслити їхню тематику й порушені в них проблеми.
	0	Пасивна участь у семінарі.
Індивідуальний проєкт	6	Завдання виконане вчасно і повною мірою; автор демонструє глибоке розуміння порушеної проблеми; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, його висновки й узагальнення цілком обґрунтовані й логічно впливають з викладених міркувань. Робота відзначається оригінальністю, вчасно подана й належно оформлена.
	5-2	Завдання виконане не повною мірою; автор демонструє поверхове знання порушеної проблеми; не виявляє логічного та послідовного викладу, його висновки та узагальнення не переконливі; подекуди припускається помилкових суджень; робота не вичитана й оформлена неналежним чином.
	1	Роботу виконано вчасно, автор демонструє загальне розуміння проблематики, методики виконання завдання, проте є значні помилки в інтерпретації мовних явищ, порушено норми української літературної мови, є стилістичні вади.
	0	Завдання не виконане у визначений термін або містить плагіат.
Завдання пошукового характеру	6	Завдання виконане вчасно і повною мірою; автор демонструє глибоке розуміння порушеної проблеми; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, його висновки й узагальнення цілком обґрунтовані й логічно впливають з викладених міркувань. Робота відзначається оригінальністю, вчасно подана й належно оформлена.
	5-2	Завдання виконане не повною мірою; автор демонструє поверхове знання порушеної проблеми; не виявляє логічного та послідовного викладу, його висновки та узагальнення не переконливі; подекуди припускається помилкових суджень; робота не вичитана й оформлена неналежним чином.
	1	Роботу виконано вчасно, автор демонструє загальне розуміння проблематики, методики виконання завдання, проте є значні помилки в інтерпретації мовних явищ, порушено норми української літературної мови, є стилістичні вади.
	0	Завдання не виконане у визначений термін або містить плагіат.
Контрольна робота	0-10	Контрольна робота – тестування. Тест містить 20 запитань, з них - 10 запитань з кількома варіантами відповідей та 10 запитань на відповідність. Кожна правильна відповідь на запитання оцінюється у 0,5 балів.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			D (задовільно)
60 – 65	Задовільно		E (достатньо)
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов'язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до екзамену) складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії студент може обрати повторне вивчення дисципліни.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року) https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iaкости-osvitnoi-diiálnosti-ta-iaкости-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-dokumenty

1. Граматика як наука. Її складники та їхній взаємозв'язок.
2. Зasadничі поняття морфології: «граматична категорія», «граматичне значення», «граматична форма». Засоби вираження граматичних значень.
3. Відмінності підходів різних лінгвістів до вивчення граматичної системи мови в сучасному мовознавстві.
4. Критерії виокремлення й класифікації частин мови.
5. Найвідоміші гомогенні класифікації частин мови.
6. Найвідоміші гетерогенні класифікації частин мови.
7. Іменник та дієслово як центральні частини мови.
8. Частиномовна периферія: прикметник, прислівник, числівник.
9. Проблема займенникових слів.
10. Історія формування числівника як частини мови та його статус у найвідоміших класифікаціях частин мови. Морфологічні категорії числівника.
11. Граматичний статус інфінітива.
12. Граматична специфіка дієприкметників і дієприслівників. Їхні морфологічні категорії.
13. Граматичний статус слів категорії стану.
14. Проблема визначення статусу модальних слів.
15. Поняття транспозиції. Ступені взаємопереходу частин мови.
16. Функційна спеціалізація аналітичних синтаксичних морфем (зв'язка, прийменник, сполучник, частка).
17. Порівняльна характеристика прийменника й зв'язки.
18. Проблема визначення граматичного статусу вигуків.
19. Підходи до класифікації морфологічних категорій. Найвідоміші класифікації.
20. Найвідоміші концепції категорії відмінка (Р. Якобсона, Ч. Філлмора, Є. Куриловича, І. Вихованця).
21. Роль категорії відмінка в структурі речення. Взаємодія категорії відмінка й категорії валентності дієслова.
22. Категорійні та некатегорійні функції відмінків (за І. Вихованцем).
23. Категорія роду у сфері іменника. Її периферійність з-поміж інших іменникових категорій.
24. Категорії числа іменників: семантичне підґрунтя, сфера охоплення, графемний склад.
25. Лінгвістичні дискусії щодо виокремлення категорії істот/неістот.
26. Реалізація категорій роду й числа у сфері прикметника й дієслова.
27. Морфологічні категорії займенникових слів.
28. Граматична категорія особи. Її реалізація у сфері іменника й дієслова.
29. Власне-дієслівні й невластне-дієслівні граматичні категорії. Центральні й периферійні дієслівні категорії.
30. Валентність дієслова як міжрівнева категорія.
31. Категорія виду дієслова: семантичне підґрунтя, сфера поширення, графемний склад.
32. Взаємодія категорії виду та родів дієслівної дії.
33. Категорія способу дієслова. Підходи до потрактування її графемної структури.
34. Категорія часу дієслова.
35. Взаємодія категорії часу та категорії виду.
36. Граматичний статус категорії стану дієслова на українському мовному матеріалі.
37. Погляди дослідників на визначення граматичного статусу категорії перехідності/неперехідності.
38. Міжрівнева категорія ступенів порівняння.
39. Синтаксичне спрямування морфологічних категорій.
40. Різновиди взаємодії морфологічних категорій.
41. Взаємодія іменникових категорій.

42. Взаємодія дієслівних категорій.
43. Взаємодія іменникових і дієслівних категорій.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

ПІДРУЧНИКИ Й ПОСІБНИКИ

1. Безпояско О. К. Граматика української мови. Морфологія : [підручник] / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К.: Либідь, 1993. – 334 с.
2. Бондарко А.В. Вид и время русского глагола (значение и употребление) : пособ. для студентов / А.В. Бондарко. – М. : Просвещение, 1971. 239с.
3. Виноградов В.В. Русский язык (Грамматическое учение о слове) : [учеб. пособие для филол. специальностей ун-тов / Авт. предисл. Н.Н. Прокопович, В.А. Белошапкова]. – 2-е изд. / В.В. Виноградов – М. : Высш. шк., 1972. – 614 с.
4. Вихованець І. Теоретична морфологія української мови : [Академ. граматика української мови / За ред. І. Вихованця] / Іван Вихованець, Катерина Городенська. – К. : Унів. вид-во «Пulsари», 2004. – 400 с.
5. Граматика чеської мови / [Й.Ф. Андреш, Т.І. Матвієнко, Г.І. Неруш, О.Л. Паламарчук та ін.]; АН України. Ін-т мовознавства імені О. О. Потебні. – К. : Наук. думка, 1992. – 374 с.
6. Мацько Л.І. Інтер'єктиви в українській мові : [навч. посіб.] / Л.І. Мацько. – К. : КДПІ, 1981. 128 с.
7. Милославский И.Г. Морфологические категории современного русского языка: [учебн. пособие по спецкурсу для студ. пед. ин-тов] / И.Г. Милославский. – М. : Просвещение, 1981. – 253 с.
8. Плющ М.Я. Відмінок у семантико-синтаксичній структурі речення : [навч. посібник] / М.Я. Плющ. – К. : КДПІ, 1978. – 107 с.
9. Сучасна українська літературна мова: Морфологія / [за заг. ред. І. К. Білодіда]. – К. : Наук. думка, 1969. – 583 с.
10. Шевельов Ю. Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947-1953 pp.) / Юрій Шевельов. – К. : Темпора, 2012. – 664 с.

МОНОГРАФІЇ

1. Адмони В.Г. Грамматический строй как система построения и общая теория грамматики / В.Г. Адмони. – Л. : Наука, 1988. – 238 с.
2. Азарова Л.С. Дієприслівники в українській мові: статус, функціонування : [монографія] /Л.С. Азарова, Е.С. Сосинович. – Вінниця : УНІВЕРСУМ, 2005. – 124 с.
3. Арполенко Г.П. Числівник української мови : [монографія] / Г.П. Арполенко, К.Г. Городенська, Г.Х. Щербатюк. – К. : Наук. думка, 1980. – 242 с.
4. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли ; пер. с 3-го франц. изд. Е.В. и Т.В. Вентцель ; ред., вступ. статья и прим. Р.А. Будагов. – М. : Изд-во иностр. лит., 1955. – 416 с.
5. Барчук В. Граматична темпоральність: Інтервал. Час. Таксис : [монографія] / В. Барчук. –Івано-Франківськ : Сімик, 2011. – 416 с.
6. Бацевич Ф. Частки української мови як дискурсивні слова : [монографія] / Флорій Баевич. Львів : ПАІС, 2014. – 288 с.
7. Безпояско О.К. Іменні граматичні категорії / О.К. Безпояско. – К. : Наук. думка, 1991. – 171 с.

8. Бенвенист Э. Общая лингвистика [пер. с фр.; под ред., с вступ. статей и коммент. Ю.С. Степанова] / Э. Бенвенист. – М. : Прогресс, 1974. – 447 с.
9. Бондар О.І. Темпоральні відношення в сучасній українській літературній мові : Система засобів вираження : [наукова монографія] / О.І. Бондар. – Одеса : Астропринт, 1996. – 192 с.
10. Бондарко А.В. Грамматическая категория и контекст / А.В. Бондарко. – Л. : Наука, 1971. 115 с.
11. Бондарко А.В. Теория морфологических категорий / А.В. Бондарко. – Л. : Наука, 1976. – 255 с.
12. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови / І.Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1980. – 286 с.
13. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови / І.Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1987. – 231 с.
14. Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті / І.Р. Вихованець. – К. : Наук. думка, 1988. – 256 с.
15. Вступ до порівняльно-історичного вивчення слов'янських мов / За заг. ред. О.С. Мельничука. – К. : Наук. думка, 1966. – 594 с.
16. Габай А.Ю. Синтаксична прислівникова транспозиція в сучасній українській мові / А.Ю. Габай. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. – 232 с.
17. Городенська К.Г. Сполучники української мови: [монографія] / К.Г. Городенська. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. – 208 с.
18. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові / Г.М. Гнатюк. – К.: Наук. думка, 1982.– 247 с.
19. Грищенко А.П. Прикметник в українській мові / А.П. Грищенко. – К. : Наук. думка, 1978.
20. Загнітко А.П. Дієслівні категорії в синтагматиці і парадигматиці / А.П. Загнітко. – К. : Вища шк., 1990. – 129 с.
21. Загнітко А.П. Морфологічні категорії іменника в синтагматиці і парадигматиці / А.П. Загнітко. – К. : Вища шк., 1989. – 63 с.
22. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови : Морфологія : [монографія] / А.П. Загнітко. – Донецьк: ДонНУ, 1996. – 365 с.
23. Зализняк А.А. Русское именное словоизменение / А.А. Зализняк. – М. : Наука, 1967. – 370 с.
24. Калько М. Аспектуальність: категоризація, класифікація і репрезентація в сучасній українській літературній мові : [монографія] / М. І. Калько. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2008. – 384 с.
25. Костусяк Н.М. Структура міжрівневих категорій сучасної української мови : [монографія]/ Н. М. Костусяк. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 452 с.
26. Кубрякова Е.С. Части речи с когнитивной точки зрения : [монографія] / Е.С. Кубрякова. М. : Ин-т языкознания РАН, 1997. – 327 с.
27. Курилович Е. Очерки по лингвистике : сб. ст. / Ежи Курилович ; пер. с польск., фр., англ., нем. ; под общ. ред. В. А. Звегинцева. – М. : Изд-во иностранной литературы, 1962. – 456 с.
28. Кучеренко І.К. Категорія відмінка в сучасній українській мові / І.К. Кучеренко. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1961. – 52 с.
29. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови : морфологія / І.К. Кучеренко. – [вид. 2-ге, уточ. й доповн.] – Вінниця : Поділля-2000, 2003. – 463 с.
30. Лаврентьев А.М. Категория падежа и лингвистическая типология. На материале

- русского языка : [монографія] / А.М. Лаврентьев. – Новосибирск : Новосиб. гос. ун-т, 2001. – 216 с.
31. Лукінова Т.Б. Числівники в слов'янських мовах (порівняльно-історичний нарис). – К. : Наук. думка, 2000. – 369 с.
 32. Мацицька Т.Є. Граматична структура дієслівної валентності / Т.Є. Мацицька. – Луцьк : Волинськ. держ. ун-т, 1998. – 206 с.
 33. Матвіяс І.Г. Іменник в українській мові / І.Г. Матвіяс. – К. : Рад. шк., 1974. – 184 с.
 34. Мещанинов И.И. Глагол / И.И. Мещанинов. –Л. : Наука, 1982. – 272 с.
 35. Мірченко М.В. Структура синтаксичних категорій / М.В. Мірченко. – [2-ге вид., переробл.]. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинськ. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2004. – 393 с.
 36. Мучник И.П. Грамматические категории глагола и имени в современном русском литературном языке / И.П. Мучник; [Академия наук СССР, Ин-т рус. яз.]. – М. : Наука, 1971. – 297 с.
 37. Німчук В.В. Мовознавство на Україні в XIV–XVII ст. : [монографія] / В.В. Німчук – К. : Наук. думка, 1985. – 221 с.
 38. Ожоган В. Займенникові слова у граматичній структурі сучасної української мови / В.М. Ожоган. – К., 1997. – 231 с.
 39. Півторак Г.П. Морфологія інфінітива в східно-слов'янських мовах : (Порівняльно-історичний нарис) / Г.П. Півторак. – К. : Наук. думка, 1974. – 144 с.
 40. Плющ М. Я. Словоформа в семантично елементарному та ускладненому реченні. Вибрані праці / М. Я. Плющ. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2011. – 362 с.
 41. Потєбня А.А. Из записок по русской грамматике / А.А. Потєбня. – М. : Учпедгиз, 1958. –Т. I–II. – 536 с.
 42. Русанівський В. М. Структура українського дієслова / В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1971. – 315 с.
 43. Скаб М.С. Граматика апеляції в українській мові : [монографія] / М.С. Скаб. – Чернівці: Місто, 2002. – 272 с.
 44. Степаненко М.І. Взаємодія формально-граматичної і семантичної валентності у структурі словосполучення та речення / М.І. Степаненко. – К. : НАН України, Український мовно- інформаційний фонд, 1997. – 216 с.
 45. Творительный падеж в славянских языках / Под. ред. С.Б. Бернштейна. – М. : Изд-во АН СССР, 1958. – 379 с.
 46. Тимченко Є.К. Функции генитива в южнорусской языковой области / Є.К. Тимченко. –Варшава, 1913. – 276 с.
 47. Тимченко Є.К. Льокатив в українській мові : З української складні / Є.К. Тимченко. – К. : Червоний шлях, 1925. – 71 с.
 48. Тимченко Є.К. Вокатив і інструменталь в українській мові / Є.К. Тимченко. – К. : Вид-во ВУАН, 1926. – 118 с.
 49. Тимченко Є.К. Номінатив і датив в українській мові / Є.К. Тимченко. – К. : З друкарні Української Академії Наук, 1926. – 64 с.
 50. Тимченко Є.К. Акузатив в українській мові : З української складні / Є.К. Тимченко. – К. : Вид-во ВУАН, 1928. – 101 с.
 51. Чапля І.К. Прислівники в українській мові / І.К. Чапля. – Х. : Вид-во Харків. держ. ун-ту, 1960. – 124 с.
 52. Ярошевич І.А. Українська морфологічна термінологія XX – початку XXI ст. : [монографія] / І.А. Ярошевич; [за заг. редакцією Л.О.Симоненко]. – К. : КНЕУ, 2010. – 195 с.

53. Bearman M., Brown D., Corbett G.G. The syntax-Morphology Interface: A Study of Syncretism. Cambridge : Cambridge University Press, 2005. – 279 p.
54. Givon T. Functionalism and Grammar. Amsterdam; Philadelphia; John Benjamins, 1995. – 486 p.

НАУКОВІ СТАТТІ

1. Бабайцева В.В. Зона синкретизма в системі частей речи современного русского языка / В.В. Бабайцева // Филологические науки. – 1983. – № 5. – С. 49-55.
2. Барчук В. Граматична категорія темпоральності: семантико-структурний аспект / Володимир Барчук // Мовознавство. – 2011. – № 6. – С. 64-76.
3. Барчук В. Формальна і функціонально-семантична співвіднесеність категорій часу і способу / В. Барчук // Українська мова. – 2011. – № 4. – С. 77-84.
4. Безпояско О.К. Зони перехідності в граматичній категорії числа іменника / О.К. Безпояско // Мовознавство. – 1995. – № 2-3. – С. 12-26.
5. Безпояско О.К. Формально-семантична кореляція у системі іменних граматичних категорій / О.К. Безпояско // Мовознавство. – 1992. – № 1. – С. 33-38.
6. Безпояско О. Частка на тлі мови і мовлення / Олена Безпояско // Українська мова. – 2003. – № 3-4. – С. 77-82.
7. Безрук Л.П. Категорія числа речовинних іменників в аспекті семантики / Л.П. Безрук // Мовознавство. – 1982. – № 4. – С. 33-36.
8. Богданов В.В. Роль грамматических категорий в семантике предложения / В.В. Богданов // Значение и смысл речевых образований : [межвуз. тематич. сб.] – Калинин : КГУ, 1979. – С. 14-24.
9. Бондарко А. В. К интерпретации одушевленности – неодушевленности, разрядов пола и категории рода (на материале русского языка) / А. В. Бондарко // Славянское и балканское языкознание. Проблемы морфологии современных славянских и балканских языков. – М. : Наука, 1976. – С. 25–39.
10. Бондарко А.В. О структуре грамматических категорий (отношения оппозиции и неопозитивного различия) / А.В. Бондарко // Вопросы языкознания. – 1981. – № 6. – С. 17–28.
11. Борщ Е.Г. Граматична особа і персональність (на матеріалі східнослов'янських мов) / Е. Г. Борщ // Мовознавство. – 1973. – № 4. – С. 50–58.
12. Бэбби Л. К построению формальной теории «частей речи» / Леонард Бэбби // Новое в зарубежной лингвистике – Вып. XV : Современная зарубежная лингвистика ; [сост. и общ. ред. Т. В. Булыгиной, А. Е. Кибрика]. – М. : Прогресс, 1970. – С. 163–249.
13. Вакула Г.Г. Категорія істот і неістот в українській мові / Г.Г. Вакула // Українська мова і література в школі. – 1966. – № 6. – С. 19-25.
14. Ващенко В.С. Явища переходу в системі частин мови / В.С. Ващенко // Українська мова і література в школі. – 1953. – № 6. – С. 14-22.
15. Вежбицка А. Дело о поверхностном падеже / А. Вежбицка // Новое в зарубежной лингвистике. – 1985. – Вып. 15. – С. 303–341.
16. Вихованець І.Р. Дві версії про місцевий відмінок / І.Р. Вихованець // Мовознавство. –

1994.
– № 1. – С. 25–30.
17. Вихованець І.Р. Категорія відмінка в проекції на семантико-синтаксичну структуру речення / І.Р. Вихованець // Українське мовознавство. – 1987. – Вип. 14. – С. 61–67.
18. Вихованець І.Р. Морфологічні і семантичні відмінки / І.Р. Вихованець // Функційно-когнітивні вияви граматичних структур : [зб. наук. пр.] / Редкол. : А.П. Загнітко (наук. ред.) [та ін.]. – К. : Ін-т змісту і методів навчання, 1998. – С. 13–
19. Вихованець І.Р. Українська відмінкова система у функційно-категорійному вимірі (Спроба перекласифікації відмінків) / І.Р. Вихованець // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – Кіровоград, 2001. – Вип. 31. – Серія : Філол. науки (Мовознавство) – С. 13–16.
20. Вихованець І. Чи є безвалентні дієслова? / І. Вихованець // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Вип. 3. – Донецьк : ДонДУ, 1997. – С. 38–41.
21. Городенська К.Г. Морфологізація транспозиційних переходів / К.Г. Городенська // Теоретичні проблеми граматики. – Донецьк: ДонДУ, 1985. – С. 51-61.
22. Городенська К.Г. Онтологічні параметри граматичних категорій способу і часу / К. Г. Городенська // Мовознавство. – 1997. – №1. – С. 39–42.
23. Городенська К. Симетрія та асиметрія між'ярусних співвідношень / Катерина Городенська
// Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. – Вип. 4. – Донецьк : ДонДУ, 1998. – С. 11–16.
24. Граматики слов'янських мов: основа типології і характерології : [матер. темат. блоку XV Міжнар. з'їзду славістів, 20.08. – 27.08.2013, Мінськ, Республіка Білорусь]. – К. : ТОВ "КММ", 2013. – С. 4-15.
25. Грещук Б. Граматичні і лексико-семантичні категорії в категоризації дійсності / Б. Грещук
// Вісник Львівського університету. Сер.: Філологічна. – 2012. – Вип. 57. – С. 75-83.
26. Дорофеев Ю. Когнитивный подход к выделению частей речи / Юрий Дорофеев // Лінгвістичні студії: [зб. наук. праць]. – Вип. 22. – Донецьк : ДонНУ, 2011. – С. 97-101.
27. Дроботенко В. Категорія особи і категорія персональності: специфіка функційно-структурної ієрархії / Валентина Дроботенко // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць]. – Вип. 22. – Донецьк : ДонНУ, 2011. – С. 101–103.
28. Ельмслев Л. О категории личности неличности и одушевленности неодушевленности / Л. Ельмслев // Принципы типологического анализа языков различного строя. – М. : Наука, 1972. – С. 114-152.
29. Еляшевська О. До питання про категорію числа іменників у сучасному українському мовознавстві / О. Еляшевська // Вісник Львівського ун-ту. – Серія філол., 2004. – Вип. 34.
– Ч. I. – С. 134-139.
30. Єрмоленко С.С. До питання про системну зумовленість переносних значень морфологічних категорій / С.С. Єрмоленко // Мовознавство. – 1990. – №2. – С. 31-38.
31. Загнітко А.П. Аналітизм у системі дієслівних категорій / А.П. Загнітко // Мовознавство. – 1993. – № 1. – С. 25-33.
32. Загнітко А.П. Взаємодія іменних і дієслівних категорій / А.П. Загнітко // Мовознавство. – 1992. – №5. – С. 19-28.
33. Загнітко А.П. Категорія роду в системі граматичних категорій іменника / А.П. Загнітко // Мовознавство. – 1987. – № 2. – С. 62-67.
34. Загнітко А.П. Категорія стану в системі граматичних категорій дієслова / А.П. Загнітко

- //
Українське мовознавство. – Вип. 17. – 1990. – С. 77-84.
35. Загнітко А.П. Семантика іменних категорій / А.П. Загнітко // Мовознавство. – 1990. – №1. – С. 29-34.
36. Загнітко А.П. Центр і периферія функціональної морфології / А.П. Загнітко // Мовознавство. – 1991. – № 2. – С. 54-60.
37. Зализняк А.А. К вопросу о грамматических категориях рода и одушевленности в современном русском языке // Вопросы языкознания. – 1964. – № 4. – С. 25-40.
38. Золотова Г.А. Категория лица в синтаксическом аспекте / Г.А. Золотова // Исследования по славянской филологии : сборник, посвященный памяти академика В. В. Виноградова. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1974. – С. 109–116.
39. Калько М. Аспектуальні класи українського дієслова на тлі класів З. Вендлера / М. Калько // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 17-27.
40. Калько М.І. Видова неоднорідність дієслів як вияв взаємодії категорії виду з їх лексичним значенням / М.І. Калько // Мовознавство. – 1990. – № 2. – С. 31-38.
41. Карпенко Ю.О. Ще раз про критерії виділення частин мови / Ю.О. Карпенко. – Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 76-80.
42. Кацнельсон С.Д. К понятию типов валентности / С.Д. Кацнельсон // Вопросы языкознания. – 1987. – № 3. – С. 20–31.
43. Кацнельсон С.Д. Заметки о падежной теории Ч. Филлмора / С.Д. Кацнельсон // Вопросы языкознания. – 1988. – № 1. – С. 110–117.
44. Кобилянська В. Валентність зворотних дієслів сучасної української мови / Вікторія Кобилянська // Українське мовознавство: [міжвідомчий наук. зб]. – К. : Вид-во Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 2015. – Вип. 45/1. – С. 204-211.
45. Кобченко Н. Доцентрове спрямування локатива // Наук. зап. Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – Вип. 75 (2). – Серія: Філол. науки (мовознавство) – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. – С. 57-60.
46. Кобченко Н. Категорійний статус прономінативів з наголошеним префіксом ні- / Ю.О. Карпенко // Українська мова. – 2014. – № 4. – С. 102-116.
47. Козіна Ю.В. Категорія істоти як історична інновація у граматичній системі української мови / Ю.В. Козіна // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Мовознавство. – 2011. – Т. 19. – Вип. 17(2). – С. 99-105.
48. Косеська-Тошева В. Сітковий опис граматичного часу / В. Косеська-Тошева // Мовознавство. – 2006. – № 2-3. – С. 90-95. (Koseska-Toszewa V. Opis sieciowy czasu).
49. Костусяк Н. Морфологічні та семантичні відмінки сучасної української літературної мови / Наталія Костусяк // Українська мова. – 2013. – № 4. – С. 45-58.
50. Костусяк Н. Синтаксичне функціонування граматичних категорій / Н.М. Костусяк // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер.: Філологічна. – 2012. – Вип. 26. – С. 150-152.
51. Кочерган М.П. Теорія функціонально-семантичного поля і її застосування в зіставному мовознавстві / М.П. Кочерган // Мовознавство. – 2007. – № 4-5. – С. 13-19.
52. Курновсова Н.О. Про знаковий статус вигуків / Н.О. Курновсова // Мовознавство. – 1990. – № 2. – С. 67-68.
53. Кутня Г. До проблеми аналізу дієслівної категорії стану в сучасній українській літературній мові (традиції та новаторство в морфологічних студіях) / Галина Кутня // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Львів : Львів. нац. ун-

- ту ім. Івана Франка, 2010. – Вип. 17. – С. 417-422.
54. Кучеренко І.К. Граматична характеристика дієприкметника і його місце в системі частин мови / І.К. Кучеренко // Мовознавство. – 1967. – №4. – С. 12-20.
55. Кушлик О.П. Комплексне визначення частиномовного статусу “перехідних одиниць” /
О.П. Кушлик // Мовознавство. – 1997. – №4-5. – С. 45-49.
56. Лаврінець О.Я. Активні і пасивні конструкції в сучасній українській науковій мові /
О.Я. Лаврінець // Наукові записки НаУКМА. – Філологічні науки. – 2010. – Т. 111. –
С. 11- 16.
57. Любченко Т.В. Семантична основа видового протиставлення / Т.В. Любченко //
Studia linguistica. – 2014. – Вип. 8. – С. 361-364.
58. Мельник Ю.В. Давноминулий час: проблеми та гіпотези / Ю.В. Мельник //
Мовознавство.
– 1996. – № 1. – С. 30-32.
59. Мерінов В.В. До питання про граматичну синонімію числових форм істот-осіб /
В.В. Мерінов // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. –
2011. – Т. 19. – Вип. 17(2). – С. 41-47.
60. Моргунюк В. Творення, вживання та йменування слів, яким властива категорія виду /
В. Моргунюк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми
української термінології». – 2008. – № 620. – С. 20-25.
61. Муқан Г.М. Перехідні явища в системі частин мови / Г.М. Муқан // Українська мова і
література в школі. – 1976. – № 11. – С. 15-22.
62. Ожоган В.М. Категорія числа відзайменникових іменників // Мовознавство. – 1996.
–
№ 2-3. – С. 55-60.
63. Ожоган В. Транспозиційні процеси у складі прономінативних слів / В.М. Ожоган //
Грамматика слова і грамматика мови. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 97-114.
64. Озерова Н.Г. Взаємодія семантичних і морфологічних категорій російських та
українських субстантивів / Н.Г. Озерова // Мовознавство. – 1990. – № 2. – С. 17-26.
65. Помірко Р.С. Граматична категорія числа та її семантико-словотвірна функція /
Р.С. Помірко // Мовознавство. – 1992. – № 1. – С. 70-74.
66. Попова З.Д. К теорії падежного значення / З.Д. Попова // Вопросы языкознания. –
1970.
– № 4. – С. 92-101.
67. Попович М.М. Категорія означеності / неозначеності іменника в контексті теорії
актуалізації Ш. Баллі / М.М. Попович // Мовознавство. – 2001. – № 1. – С. 58–66.
68. Рискаль Н.М. Синтагматичні зв'язки і парадигматичні відношення слів категорії стану
/
Н.М. Рискаль // Мовознавство. – 1993. – № 4. – С. 53-57.
69. Сидоренко Т.М. Взаємодія граматичної категорії виду і лексико-граматичної
категорії способів (родів) дієслівної дії / Т.М. Сидоренко // Культура народів
Причорномор'я. — 2002. — № 32. — С. 225-229.
70. Симонова К.С. До питання про статус службових слів у науковій концепції частин
мови / К.С. Симонова // Наукові записки НаУКМА. – Філологічні науки. – 2010. – Т.
34. – К., 2004. – 46-50 с.
71. Симонова К.С. Перехідні явища в системі частин мови і питання правопису (на
матеріалі незмінних частин слів) / К.С. Симонова // Наукові записки НаУКМА. –
Філологічні науки.
– 2010. – Т. 18. – К., 2000. – 6-14 с.

72. Скаб М.С. Вокатив на тлі взаємодії рівнів мови / М.С. Скаб // Мовознавство. – 1990. – № 5.
– С. 30-33.
73. Соколова С. Актуальні проблеми сучасної української аспектології / Світлана Соколова // Граматика слова і граматики мови. – Донецьк : ДонНУ, 2005. – С. 7-27.
74. Соколова С. О. Граматична категорія особи українського дієслова (функціональний аспект) / С.О. Соколова // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць]. – Черкаси : БРАМА–ІСУЕП, 1999. – Вип. 3. – С. 86–94.
75. Соколова С. Фазовий характер видового протиставлення / Світлана Соколова // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць]; [гол. ред. А. П. Загнітко]. – Донецьк : ДонНУ, 2013.
– Вип. 26. – С. 53-60.
76. Соколова С.О. Час та його відображення в граматичних категоріях дієслова / С.О. Соколова // Мовознавство. – 1995. – № 4-5. – С. 11-17.
77. Степанов Ю.С. Проблема классификации падежей : (Совмещение классификаций и его следствия) // Вопросы языкознания. – 1968. – № 6. – С. 36–48.
78. Тарланов З.К. Категория падежа: к проблеме ее грамматического статуса и этноментальной соотнесенности / З.К. Тарланов // Филологические науки. – 2011. – № 2.
– С. 36-46.
79. Тараненко О.О. Сучасні тенденції до перегляду нормативних засад української літературної мови і явище пуризму (у межах граматичних категорій іменника) // Мовознавство. – 2005. – № 3-4. – С. 85-104.
80. Травничек Фр. Заметки о «категории состояния» // Вопросы языкознания. – 1956. – № 3.
– С. 46–53.
81. Филичева Н.И. Понятие синтаксической валентности в работах зарубежных языковедов / Н.И. Филичева // Вопросы языкознания. – 1967. – № 2. – С. 118–125.
82. Циганенко Г.П. Категорія особи і суб'єктність дієслова (на матеріалі російської мови) / Г.П. Циганенко // Мовознавство. – 1994. – № 4–5. – С. 40–45.
83. Чубань Т.В. Особливості префіксального вираження видових відмінностей у системі двовидових дієслів / Т.В. Чубань // Мовознавство. – 1996. – № 2-3. – С. .
84. Шведова Н.Ю. Дихотомія «присловные — неприсловные падежи» в ее отношении к категориям семантической структуры предложения / Н.Ю. Шведова // Славянское языкознание: [VIII Междунар. съезд славистов, Загреб – Любляна, сент. 1978. Докл. сов. делегации]. – М.: Наука, 1978. – С. 450-467.
85. Ясакова Н.Ю. Кваліфікація граматичних значень особи в іменнику: традиція та сучасні погляди / Н.Ю. Ясакова // Наукові записки НаУКМА. – Філологічні науки. Т. 164. – К., 2014. – С. 39-43.
86. Fillmore Ch. The Case for Case / Ch. Fillmore // Universals in linguistic theory. – New York : Holt, Rinehart, Winston, 1968. – P. 1–88.
87. Groot A.W. de. Classification of Cases and Uses of Cases // For Roman Jakobson: Essays on the Occasion of his Sixtieth Birthday. – Hague, 1956. – P. 187-194.

АВТОРЕФЕРАТИ

1. Баракатова Н.А. Парадигма дієслова в сучасній українській мові : автореф. дис. на

- здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н.А. Баракатова. – К., 1999. – 17 с.
2. Борецький В.В. Транспозиційні відношення у сфері семантико-граматичних категорій іменника : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / В.В. Борецький. – К., 2008. – 24 с.
 3. Воловенко І.В. Диференціація родової належності нових іменників на позначення осіб в українській літературній мові: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / І.В. Воловенко. – К., 2010. – 20 с.
 4. Данилюк І.Г. Синкретизм у системі частин мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І.Г. Данилюк. – Донецьк, 2006. – 20 с.
 5. Джура А.С. Синтаксична транспозиція відмінкових форм (на матеріалі іменникових форм родового відмінка) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / А.С. Джура. – К., 2000. – 19 с.
 6. Костусяк Н.М. Категорія ступенів порівняння у граматичній системі української мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н.М. Костусяк – К., 1998. – 20 с.
 7. Назаренко І.О. Транспозиція граматичних форм іменних частин мови: функціонально- семантичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / І.О. Назаренко. – Запоріжжя, 2009 . – 20 с.
 8. Романюк С.А. Грамемна структура категорії темпоральності в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова» / С.А. Романюк . – Київ, 2007. – 18 с.

*Затверджено на засіданні кафедри української мови НаУКМА
31 серпня 2020 р. (протокол № 1)*